№ 91.

KURYER LITEWSKI

Za dozwoleniem Naywyższego Rządu Nayiaśnieyszego
CESARZA Imperatora Całey Rossyi.

Z WILNA 15. SIERPNIA ROKU 1797. WE WTOREK.

z Petersburga 27. Lipca.

Imperator Jmść do ſtopnia Generał Maiorow podnieść raczył Półkownikow i kommendantow garnizonowych: *Swierſzczkow*, *Taganow*, *Sanberg*, *Wiripaiew*, *Fock*, *Stoikow*, *von Ek*, *Geizig*, *Blum*, *Hartog*, *Ouving*, *Angelar*, *Meiendorf*, *Sokolow*, *Tiesenhausen*, *Exb um*. Tenże ſtopień otrzymali Półkownicy od kawaleryi: *Leonow*, *Gizickoy*, *Tavakanow* Szef S. Petersburſkiego Dragonii, *Xże Sałagow* Smoleńſkiego Dragońſkiego, *Lesli* Czuhuiewſkiego regularnych kozakow regimentu *Rehbinder* Azowſkiego muſzkietyerow, *Bulhakow* Ekaterinoſławſkiego Grenadierow, tenże zoſtał kommendantem w *Rydze*. Generał Maiorowie Generał Lieutenantami: *Fersen*, *Bołotnikow*, *Wiegel*.

z Wiednia 29. Lipca.

Generał Maior *Ruckawina* zoſtawiwſzy w mieście *Zara* ſtołecznym *Dalmacyi* pod kommendą Generała *Lusignan* doſtateczną załogę, z reſztą woyſka d. 6. t. m. wyſzedł pod żagle na Flotilli ſkładaiącey ſię z korwetty, dwóch ſzebekow, kilku ſzalup, i ſtatkow przewozowych. D. 8. przypłynoł do portu *Sebenico*, gdzie woyſko na ląd wysadził, i wkroczył do miaſta bez odporu. Tegoż czasu Półkownik *Casimir* miał rozkaz na czele inney kolumny zmierzać do *Sebenico*, *Clissa*. i *Spalatro*; co z takim pośpiechem uſkutecznione było, że d. 13. we wſzyſtkich mieyscach pomienionych woyſka *Cesarſkie* już ſię znaydowały; wſzędy z radością przyięte tak iż nabycie Prowincyi maiącey nadgrodzić utratę *Niderlandu* i *Lombardyi* nie koſztowało nam jednego człowieka.

Generał *Ruckawina* rodem jeſt z *Dalmacyi*, w przeciągu całey woyny z *Francuzami* walecznie ſtawał w *Niemczech Niderlandzie*, i na *Włoſkiey* kampanii. W *Zara* znalazł 100. śpiżowych armat, zbroiownię dobrze orężem napełnioną, Fregatę, kilka mnieyſzych ſtatkow woiennych, i 400. zbiegow *Auſtryackich*. Garnizon *Wenecki* w znaczney części wſzedł zaraz w ſłużbę *Cesarſką*. Gdy woyſka naſze do wyspy *Cherso* wkraczały, znalazły lud zbuntowany przeciw Szlachcie, która ledwie schronić ſię mogła do *Veglia*, gdzie ſię już znaydował Generał *Klenau*. Biſkup mieyscowy przecie potrafił pogodzić rozróżnione umyſły. Dla pospolitego ruſzenia całey *Monarchii Auſtryackiey* 372. tyś. medalow ma bydź zrobionych, każdy mieć powinien wnętrznego ſzacunku 6. zł: Pol. gro: 12. co wynieſie ogułem 2. mill: 380. tyś. zło: wydatku dla ſkarbu publicznego. Ale chociażby ten był we dwóynasob większy, zaſłużyła na tę chlubną nadgrodę porywcza ludu wieyſkiego gorliwość do bronienia Oyczyzny upadkiem zagrożoney.

Według umowy taiemney z *Francyą* podpisaney, na 60 tyś. Republikańtow teraz będących na *Włoſkiey* ziemi, z Prowincyi granicznych *Auſtryackich* w krótkim czasie odzienie ma bydź doſtawione. Generał *la Fayette* pisał z *Ołomuńca do Cesarza Jmści*, proſząc o pozwolenie udania ſię do wod *Morawſkich* na poratowanie zdrowia, oſłabionego za świadectwem lekarzow. Monarcha rzecz całą Miniſtrom gabinetowym roztrząsać kazał. We wſzyſtkich Departamentach zalecono mieć wzgląd pierwſzy w rozdawaniu wakuiących urzędow na tych, którzy chcąc nieſkalaną wierność dochować Tronowi, emigrowali z *Niderlandu*. Generał *Wartensleben* w bitwie z Generałem *Moreau* ciężko raniony, przyſzedł do zdrowia i kommendantem zoſtał *Transilvanii*.

z Londinu 23. Lipca z Gazety Frankfortſkiey.

Nic ieſzcze pewnego nie mamy względem negocyacyi o pokoy rozpoczętych. Mowa którą *Król Jmć* miał z Tronu przy zamknięciu obrad Parlamentowych, nic teraz nie wſkazuie; z niey przed laty nieiakie domyſły co do taiemnic gabinetowych czerpać można było. Rzecz niewątpliwa, iż *Francuzkiego* rządu żądania i pretensye ſą przesadzone, upadać znowu zaczeły papiery kraiowe; co znakiem bydź zwykło nieomylnym upadaiących nadziei. W niektórych pismach tuteyſzych czytamy naſtępuiące warunki w *Lille* podane od Direktoryatu, 1 Powrócenie *Francuzom* cośmy w *Indyi Zachodniey* zawoiowali. 2. Osad *Wschodnio-Indyiſkich*. 3. Wolny handel na przyſzłość wſzelkiemi towarami na okrętach neutralnych. 4 Nadgrodzenie ſzkod w *Toulonie* poczynionych. 5. Zrzeczenie ſię ſumm wſzelkich *Auſtryackiemu Domowi* przez *Anglią* pożyczonych na *hipotekę*

Niderlandzką. 6. Odstąpienie *Hiszpanom Gibraltaru*; ci zaś maią *Hollendrom* co ustąpić w Indyi Zachodniey, za przygórek *Dobrey nadziei i wyspę Ceylan*, które się zostaną przy *Anglikach*. 7. Oddanie *Batawom* innych osad utraconych, nadgroda za okręta, ich ładunki, zabrane przez *Anglików* na początku woyny.

Jakożkolwiek te warunki przykre są, nie powiedziano iednak, że z nich nic już odstąpiono nie będzie. Spodziewać się przeto wypada, że Direktoryat stosuiąc się do życzenia powszechnego *Francuzow* tak wszystko umiarkuie, iż mieć będziemy pokoy, o którym, iak *Oppozycya* dziś wyznaie, szczerze *P. Pitt* zamyśla.. Z *Lisbony* mamy wiadomość, iż *Agent Hiszpański* do tego portu przybyły ofiarował 40 tyś. F. S iednemu z naszych Kapitanow za okręt zabrany, ieśliby maszty onego stały dotąd nieruszone. Ztąd się domyślono, że znaczne są skarby na statku ukryte, i ofiarę odrzucono. Spodziewaliśmy się, że mnóstwo przywiezionych towarow z *Indyi Zachodniey*, cenę ich zniży. Stało się przeciwnie. Do zakupowania mianowicie cukru tak wielki iest nacisk kupcow zagranicznych i kraiowych, iż wywoz onego na czas iaki będzie podobno wstrzymany.. Z wyspy *S. Heleny* donoszą, iż 6 fregat nieprzyiacielskich od niemałego czasu krążąc między Przygórkiem Dobrey Nadziei i brzegami *Malabaru* wielką liczbę naszych i *Amerykańskich* okrętow zabrały bogato ładownych. Wyspa *Maurice* iest składem ich zdobyczy. Ministerium szczerze zamyśla tamę położyć zuchwalstwu Korsarzow. Jakoż rzecz iest sprawiedliwa, ażebyśmy kiedyżkolwiek użyli sił na morzu ogromnych, iakie są bez wątpienia, ku zasłonie handlu *W. Britannii* i iey sprzymierzeńcow; na co do tych czas nie naywiększą baczność dawano.

z Paryża 25. Lipca z Gazety Berlińskiey.

Wytłumaczył się dostatecznie Direktoryat z uczynionych onemu przez Radę 500 zarzutow, względem przechodu Regimentow; pokazało się nawet, iż nienaruszono Konstytucyi przepisuiącey na takowe przypadki odległość mil 12. Prawodawcy przecie narzekać nie przestaią na władzę wykonawczą; zarzucenie iest nieufność; z tey dobrzy obywatele lękaią się skutkow spokoyności narodu przeciwnych. Żadnych dotąd rozruchow nie postrzeżono w *Paryżu*; lecz umysły są roziątrzone. Strona *umiarkowanych* narzeka na oddalenie Ministrow powszechnie szacowanych, niezgodę iawną w Direktoryacie; druga na wolny powrót *Emigrantow* i *Roialistow*, zaniedbanie skarbu publicznego &c. W okolicznościach tak zawiłych wszyscy oko zwracaią na armie Republikantskie, do których też przecie strony się przywiążą; bez ich wsparcia potężnego, wszystkie proiekta rewolucyine, kontrarewolucyine, i iakiegożkolwiek bądź nazwiska, przykładem tylekroć doświadczonym, w murach stolicy pewnie się zakończą, wygnaniem lub śmiercią tych, którzy dziś na czele stoią stron przeciwnych.

Armie do tych czas wierne chwalebnemu powołaniu stanu rycerskiego, zasłaniały Oyczyznę od postronney napaści, przywracały spokoyność wnętrzną Prowincyom przez domową woynę zniszczonym; sądząc za rzecz siebie niegodną mieszać się bynaymniey do intryg ludzi ambitnych, którzy nic nie uczyniwszy dla kraiu i iego obrony, na czczey gadatliwości swóy zasadzaiąc *patriotyzm*, do pierwszych wzdychaią urzędow, do nadgrody i chwały, iaka się słusznie tym należy, co krew i życie nieśli tylekroć za Oyczyznę. Między wodzami tych armii przykładna panuie zgoda i iednomyślność. Wspólne wszystkim niebespieczeństwa, zwycięztwo, sprawa nakoniec którey tak długo bronili, wkładaią na wszystkich obowiązek konieczny wytrwania do końca w dziele przedsięwziętym zbawienia Narodu. A ieżeli iakimkolwiek bądź sposobem, i dla przyczyn iakichkolwiek zechcą wpływać żołnierze do przewidzianych, i iuż wybuchaiących w kraiu rozruchow! Biada na ten czas nieprzyiaciołom władzy wykonawczey bo tych armia ma za nieprzyiacioł Koncyi roku 3 i Rptey. Włoska ze wszystkich nayogromnieysza z tym się nie tai.

Dla tego też znaioma w Radach *Oppozycya* spiesży proiekt. organizacyi gwardyi narodowey. Autor onego Generał *Pichegru* nie dość iest, rzekł, wrócić stracone prawa narodowi; trzeba o zachowaniu ich w czasy potomne myslić. Gwardye narodowe dały wolność *Francuzom*; gwardye zachowaią. Niech wszyscy obywatele na głos Reprezentantow swoich, który z ust moich słyszą, chętnie powrócą pod chorągwie Rpltey, pod którémi tylekroć walczyli i zwycięstwo odnieśli. Ten Wódz sławny umówiwszy się z Generałem *Villot* i Admirałem *Villaret-Joyeuse* chciał krok uczynić dla poiednania się z Direktoryatem. U żacnych prawdziwie mężow, miłość Oyczyzny, dobro narodu, przemaga względy osobiste. Był u *Carnota* gdzie znalazł Ob. *Barthelemy*. Ostrzeżony, iż inni 3. Direktorowie zdania swoiego odstąpić nie chcą więc, rzekł *Pichegru*, woynę nam chcą zapowiedzieć, będziemy się bronili. Oręż mamy; wsiąść na koń potrafiemy. Ostrzeżcie ich iednak, iż d. 31. Maia zwrócić nie potrafią (w tym dniu r. 1793. *Marat i Robertspierre* widząc część nierównie większą konwencyi żdaniu ich przeciwną, wzburzyli pospólstwo uwięzili Prawodawcow, i założyli *Tyrannią Jakobińską*, pod którą ięczał narod aż do d. 28. Lipca roku 1794.

Generał *Villot* doniosł radom, iż Direktoryat, albo raczey część onego znacznieysza, (gdyż Obywatelom *Carnot i Barthelemy* wszyscy oddaią sprawiedliwość) złamała Konstytucyą powierzaiąc ministerium woienne Generałowi *Hoche* lat 29. teraz liczącemu. W podobnym przypadku znaydnie się Direktor *Barras*. Przeciw temu powszechne iest narzekanie, iż przychyliwszy się powierzchownie do zdania pomienionych wyżey kollegow, nakłonił Prezydenta do proponowania żądaney przez Radę odmiany w Ministerium gdy zaś do głosowania przyszło, jednego był

zdania z Direktorami *Rewbell i Lareveillere.* Odesłano wniosek *Villota* de Deputacyi dla roztrząśnienia; Direktoryatowi kazano dać explikacyą Nie wiadomo co ztąd wyniknie; mówią teraz powszechnie, iż Generał *Hoche* daiąc chwalebny przykład uszanowania i podległości Aktowi konstytucyinemu, nieprzyioł urzędu ofiarowanego. O Ministrze Policyi *Cochon* taką powszechnie lud z Reprezentantami mieli opinią, iż wiedział o skrytych sprężynach, które, *anarchiści*, *Jakobini*, *Terroriści* ruszać już mieli na wzniecenie nowych rozruchow. Po oddaleniu Ministra głośno mówiono, iż *Direktoryalny Triumwirat* pozbył się człowieka swoim zamysłom przeciwnego Direktoryat zniszczył zarzut i podeyrzenie, zalecaiąc nowemu Policyi Ministrowi *Neufchâteau* zasięgać radę u poprzednika swoiego, który też na kilku konferencyach dał mu przestrogi, jak się ma zachować na urzędzie, ażeby zednał sobie szacunek i zaufanie u narodu powszechne.

Lacroix ma bydź posłany do *Lille* na mieysce Ministra teraz morskiego *Plevile* dla dokończenia negocyocyi z *Lordem Malmesbury* Ten wybor nie obiecuie prędkiego pokoju. Generał *Beurnonville* ministrem będzie woiennym. *Merlin* sprawiedliwości *Ramel* skarbowy, podobno z urzędow będą złożeni, według żądania rady, co byłoby znakiem naypewnieyszym przywróconey zgody między Direktoryatem i Prawodawcami. Generał *Montesquiou* ma zastąpić *Ramela*: *Talleyrand Perigord* i Minister Policyi zaczeli już urzędowanie swoie: *Truguet* o żadną nadgrodę nie prosił, oprócz zapomnienia jesli w czym zawinił i spoczynku. *Cochon* nie chciał naśladować Ministra woiennego *Petiet*, który złożył dobrowolnie urząd. Względem klubow ostateczne prawo zapadło na sessyi wczorayszey. Wszelkie towarzystwa i posiedzenia zatrudniaięce się roztrząsaniem politycznych materyi, są zabronione. Przestępuiący prawo pozwani będą przed Tribunały policyi, które ich ukarzą przyżwocie jako sprawców kupienia się ludu zakazanego. Właściciele domow, w których takowe zgromadzenia będą postrzeżone, zapłacą za raz każdy tysiąc liwrow, i na 3. miesiące poydą do więzienia.

Direktoryat Radzie doniosł, iż w kassie nie więcey ma nad 234. tyś. liwrow, urzędnicy są dawno niepłatni; naprawa drog i publicznych m nu entow zaniedbana szpitale opuszczone &c. Dawno już Direktorowie narzekaią na niedostatek skarbu publicznego; lecz Prawodawcy obrali raczey naradzać się poważnie o deklaracyi dla Duchowieństwa, dzwonach, gwardyi narodowey, która nowych potrzebować będzie wydatkow. Wyznać należy, iż gdyby Generał *Buonaparte* skarbami *Włochom* wydartemi nie opłacał armii swoiey, i nad *Renem* stoiących, gdyby jeszcze nad to summ znacznych często nie przysyłał do *Paryża*, Rplta w naywiększym byłaby niebespieczeństwie. „Uważałem powiada *La„creteile*, stan Rplitey teraznieyszy; i widzę „że dziś tak jest jak było 1789 Oddalenie *Ne„ckera* sprawiło nieukontentowanie i bunt po„wszechny, oddalenie 5. Ministrow grozi te„raz podobnym umysłow zburzeniem. Na on „czas partya *Orleanistow* górowała, i dziś tri„umfuie. Zbliżały się na ten czas, równie jak „teraz ogromne woyska do Stolicy. Formo„wano przeciw Dworowi gwardyą Nzrodo„wą, jak teraz przeciw Direktorom. Dziś i „w ten czas polityka równie była niedo„ścigłą. Tron zburzyły przypadki zaszłe w „r. 1789. 14. wiekow stoiący? Któż wieczną „trwałość obiecywać może rządowi dwole„tniemu? 50. tysięcy żołnierza z Armii *Wło„skiey*, potężne diwizye od armii *Sambry i „Mozy* do Francyi wkraczaią. Pierwsza gło„śno się oświadcza wytępić, *emigrantow klu„bistow, rojalistow. anarchistow. Jakobinow „terroristow &c.*

z Cadix 6. Lipca z Gazety Leydeńskiey.

W nocy z d 3 na 4 *Anglicy* bombardować zaczeli miasto nasze; ogień był słaby: trwoga zaś obywatelow tak wielka, iż 20 tyś. ludu z murow ustąpiło. Nazaiutrz Admirał *Jervis* odebrawszy 9. statkow przygotowanych w *Gibraltarze*, 2 tyś. bomb rzucić kazał; te wszakże mało skutkowały; kilka domow iest uszkodzonych, kilka osob życie przypadkiem utraciło. Co daley nastąpi nie wiadomo; powiadaią iż zapłaciemy kontribucyą kilku millionow piastrow; *Lord S. Vincent* to miał się domagać: To pewna, iż Admirał *Massaredo* kilka statkow posyłał do Wodza nieprzyiacielskiego pod białą flagą, i kilka listow odebrał. Hańba tym czasem i sromota przed całym światem; mieć w porcie 30 okrętow liniowych, 20 fregat &c a nie potkać się z nieprzyiacielem nierównie słabszym A przecie ieżeli kiedy wypadało bitwę stoczyć, teraz naybardziey, gdy ratować koniecznie potrzeba flottę z *Buenos Ayres i Lima* 12. millionow piastrow w gotowiźnie przynoszącą.

z Madritu 10. Lipca z Gazety Berlińskiey.

Anglicy po długim bez żadnego skutku prócz przeszkody handluiącym w *Cadix* narodom, opasaniu, namyślili się port pomieniony bombardować. Zaczeło się to d. 4. Lipca, Z 16 bomb rzuconych 8 podło do morza, 4 pękły na powietrzu, 4 wpadły do miasta, dwoie niemowląt i kobietę o śmierć przyprawiły: Admirał *Massaredo* kazał natychmiast port okrążyć statkami w działa opatrzonemi, lękaiąc się nie bez przyczyny, ażeby w czasie bombardowania, rozpalonemi kulami nieprzyiaciel nie zniszczył woiennych okrętow. Inną flottillę z podobnych statkow wysłał pod kommendą Admirała *Gravina* przeciw galliotom *Angielskim*. Przyszło z obu stron do zawziętey utarczki. Górowali w początkach *Hiszpani*, lecz zapędzeni daleko, straciwszy kilku nieodżałowanych Officyerow, do portu schronić się musieli. Nieprzyiaciel też musiał na chwilę bombardowania zaprzestać. D 5 nowy ogień daleko silnieyszy; równie iak pierwiey nieszkodliwy. Wyglądamy niecierpliwie przybycia Admirała *Bruyex*, który dawno z *Toulonu* pod żagle wyszedł z 2 okrętami od 80 armat, 6 od 74, i 6 fregatami. Pożądane zlą-

czenie się iego z flottą Admirała *Massaredo*, może nastąpić, ieśli eskadra uzbroiona w *Carthagena* wesprze usiłowania *Francuzow*, wyrywaiąc nas z nieczynności wstydliwey. Co gdy się stanie, pochlebiamy sobie dać obrót inny woynie morskiey; a *W. Britannia* grożąca dziś portom i nadbrzeżom trzech Mocarstw zprzymierzonych, o własnych obronie myślić będzie musiała, lub przyiąć pokoy ofiarowany Głoszą, iakoby 5 okrętow liniowych *Portugalskich* przyłączyło się do flotty *Angielskiey*; byłoby to zapowiedzeniem woyny dla nas; wszakże o tym nie mamy urzędowego doniesienia.

z Rzymu 8. Lipca z Gazety Berlińskiey.

Zapalenie magazynu prochowego w zamku *S. Anioła* zdarzone d. 28 Czerwca, zdawało się przypadkowe; teraz miarkuiąc okoliczności poprzedzaiące i następne, wszyscy rozumieią, iż to rzecz była umyślnie i złośliwie zgotowana na d. 29. gdy lud zwykł kupić się gromadnie do *Watykańskiego* Kościoła. Kilko dniami pierwiey rozrzucono kartki buntownicze; przez kilka nocy gaszono lampy przed obrazami gdzie niegdzie zapalone: tegoż czasu galernicy w *Civitavechia* zkruszywszy kaydany wolność odzyskać chcieli. Półkownik *Colli* w zamku kommenderuiący z niektóremi żołnierzami wzięty pod areszt, czeka wyroku sądowego. Zapewniaią, iż według uczynionych *indagacyi* trzy miny razem bydź miały zapalone w dzień uroczysty *SS. Apostołow*. Hasłem to stać się miało zniszczenia rządu i bespieczeństwa publicznego. Szczęściem po zapaleniu miny końcowey, wiatr lont zgasił do zapalenia innych służyć maiący; gdyby spisek do skutku przyszedł w godzinę naznaczoną, 30 przynaymniey tysięcy ludu zginąćby musiało; gdyż od czasu dawnego tak wiele przychodniow nie widziano w mieście. Zycie nawet *OycaS.* byłoby w niebespieczeństwie. Zaprowadzono do więzienia kilkunastu cudzoziemcow, między któremi znayduie się kilku *Francuzow*.

W Państwie Kościelnym pomnażaią się codziennie rozruchy; szczegulnieyszym iednak sposobem w *Umbryi i Spoletto*, gdzie między obywatelstwem do buntu skłonionym i żołnierzami *Papiezkiemi* przyszło do bitwy, w którey z obu stron kilku zabito, więcey raniono. Papierowych pieniędzy w kraiu coraz przybywa. Niedawno *Camera Apostolska* wydała cedul na million szkudow dla zaspokoienia długow niektórych. General *Buonaparte* pisał, iż brat iego i żona przybędą do nas oglądać illuminacyą kopuły *Watykańskiey*. Mieszkanie iuż było przygotowane. Spodziewani iednak goście nie przybyli: Brat *Włoskiego* prawodawcy ma zostać Posłem Rptey u Dworu *Rzymskiego*; mieszkać będzie w Pałacu *Xiążęcia Salviati*. Powiadaią że Kommissarze maią bydź zesłani od Direktoryatu na sprawowanie politycznych interessow we *Włoszech*. *Buonaparte* woyskowemi tylko się zatrudni. Znayduiący się w portach *Toskańskich Francuzi* skargę zanieśli niedawno do Generała *en Chef*, iż w doznawanych często pokrzywdzeniach nie odbieraią sprawiedliwości. *Buonaparte* przesłał Dworowi *Florenckiemu* notę w mocnych wyrazach, z oświadczeniem, iż kolumny woysk Republikanckich wtargną do kraiu, ieśli pretensye współ-obywatelow iego sprawiedliwe, natychmiast umorzone nie będą.

z Mediolanu 18. Lipca z Gazety Frankfortskiey.

Sam General *en Chef Buonaparte* armii *Włoskiey* przywodził w czasie uroczystości d. 14 odprawioeny na pamiątkę *Francuzow* na wiekopomney kampanii poległych, i wzięcia *Bastilli* przed 8. laty. Woyska na ten akt zgromadzone do obozu *Federacyi*, składały się z 4. brigad *Francuzkich*, 2. *Lombardzkich* legionow, korpusu kawaleryi *Francuzkiey*, drugiego kraiowey, i wydziału Cudzoziemcow. 8. Generałow towarzyszyło wodzowi swoiemu, gdy już nowe sztandary półkom rozdano, czytać kazał *Buonaparte* następuiącą odezwę.

Zołnierze „Święciemy dziś pamiątkę doroczną sławnego w potomnych dziełach dnia „14. Lipca. Macie oto! wypisane na kolumnie „imiona nieśmiertelne braci i kollegow waszych, za wolność i Oyczyznę poległych na „*Włoskiey* kampanii. Ich przykład, wielkość „ofiary, nakłonićby was zdołała do poświęcenia się zupełnego Rptey, szczęściu 30. millionow *Francyi* mieszkańcow, i chwale tego „imienia, któreście zwycięstwy waszemi wznieśli do takiey świetności gdyby świat nie widział, że u mężnych i cnotliwych armii „*Włoskiey* rycerzow życie jest niczym, gdzie „idzie o dobro Oyczyzny. Zołnierze! wiem „iż nieszczęścia jey dziś grożące wam są bolesne. Lecz Rpta nie może podpadać niebespieczeństwu rzetelnemu. Zyią jeszcze armie, które trafiły zwyciężyć jey nieprzyiacioł: a jesliż góry dzielą was od *Francyi* „przeydziecie *Alpy* w potrzebie orlim polotem, na utrzymanie konstitucyi, obronę wolności, rządu, i republikantow. Rząd strzeże praw ustanowionych całości. Bądźcie „spokoynemi zginą *Roialiści* skoro tylko znak „życia naymnieyszy dać zechcą. Na duszę i „popioły walczących niedawno z nami Rycerzow przysięgaymy, że pod nowemi, które dziś bierzecie chorągwiami, woynę nieśmiertelną zapowiadamy nieprzyiaciołom „Rptey, i konstitucyi roku 3.

Po przeczytaniu tey mowy wykonane jednomyslnie żądaną przysięgę pośrzod radośnych okrzykow: *niech żyie Rpta, konstitucya, Buonaparte.* (Przypadek ten rozgłoszony w *Paryżu* trwogą napełnił stronnikow *Oppozycyi* którzy pod pozorem umiarkowania praw surowych, jak Republikanie im zarzucaią, myslili coś o podkopaniu zasad konstitucyinych.) Nie przestał na słowach *Buonaparte.* Wszystkie woyska *Francuzkie i Cisalpińskie* które się u nas znaydowały, ruszyły w małych kolumnach różnemi drogami; dokąd nie wiadomo: z tego co powiedział, i co się dzieie w *Paryżu* wnosić można, iż nie jest rzeczą niepodobną, gdyby ten młodzieniec szczęsliwy nie miał w ręku dziś losow Rptey, czyli o niepodległości, czy też o utrzymaniu konstitucyi myslić zechce.

Reszta w Dodatku.

Nro 91.

DODATEK DO KURYERA LITEWSKIEGO

Z WILNA 15. SIERPNIA ROKU 1797. WE WTOREK

Dokończenie artykułu z Mediolanu.

U nas rzecz pewna, iż Reprezentanci do Zgromadzenia prawodawczego w tym jeszcze tygodniu przez Generała *en Chef* będą wyznaczeni. Radá młodszych ze stu starszych zaś z osob 50. ma się składać. Piątym kto będzie Direktorem niewiadomo. Z *Turinu* donoszą, że *Francuzi* twierdze *Piemonckie. Tortona*, *Alexandria*, *Coni* obwarowali naymocniey, jak gdyby woyna trwała *Król Jmść Sardynski* do wyznaczoney *Regencyi* si przydał kupcow pracować maiących nad dzwignieniem kredytu publicznego.

Municipalność Genueńska zważywszy niedostatek pieniędzy dwie księgi wystawiła na widok publiczny, w których zapisane będą chwalebnie imiona obywatelow czyniących ofiary dobrowolne dla Oyczyzny. Ogłosiła razem ustawę naznaczaiąc Kommissyą korrespondencyi wnętrzney, do ktorey Administracye kraiowe udawać się powinny. Administracye zaś będą w Powiatach: *Bisagno, Recco Rapallo, Chiawari, Levanto. Spezzia, Sarcano, Polceverá*, *Voltri*, *Savona*, *Finale*, *Albenga*, *Porto Maurizio*, *S. Remo*, *Ventimiglia*, *Ovada*, *Novi*. Każda nakoniec Parafia 300. mieszkańcow licząca, może sobie wybrać *Municipalność*. Na placu, gdzie General *Victor* zwyciężył w miesiącu Lutym woysko *Papiezkie* miasto *Faenza* bramę triumfalną stawić zacze o W *Bononii* General *Guischard* zaprzeczył rozsianey pogłosce, jakoby *Francuzi* wcielić zamyslali gwardye narodowe *Cispadańskie* do woyska swoiego,

z Werony 16 Lipca z Gazety Frankfortskiey.

Dzień 14 Lipca uroczyście był obchodzony przez *Francuzow* u nas stoiących załogą. Na równinie rozciągaiącey się po nadbrzeżach *Adigi*, 6 boczna stała kolumna; każdy z iey kątow na głowie Lwa był oparty; na wierzchołku laśniała kula dość ogromna z napisem: *Wolnosc, równość.* Nad nią stał posąg kolossalny w iedney ręce złotą koronę, w drugiey maiący trąbkę z chorągwią troykolorową, na tey słowa: *Armia Włoska*, *Diwizya Augereau*. Na bokach kolumny czytano. *La harpe. Dubois*, *Stengel*, *Robert*, *Bannel*, *Beyraud. Vergne*, *Launay*, *Charton.* &c imiona Generałow na kampanii poległych. tudzież innych Officyerow i żołnierzy. Kolumna zaś ozdobioną była girlandami, festonami &c. na około wielką liczbę stołow zastawiono. O godzinie naznaczoney Diwizya pod bronią w pole wystąpiła, za nią nasza gwardya dziś narodową zwana, lecz bez oręża; zatym municipalność, urzędnicy, Instruktorowie (iest to coś podobnego do *Propagandistow*) Damy naostatek na ten akt zaproszone mieysca im wyznaczone zaiely. Nastąpiły więc mowy patriotyczne, pieśni, manewry; muzyka woyskowa przygrywała, strzelała nieustannie artillerya. tańce, biesiada obywatelska: ku wieczorowi igrzyska *Greckim* podobne, gonitwy konne i piesze &c. W nocy bal z illuminacyą. Nic wszystko *Francuzom* nie kosztowało. Musieliśmy dostarczyć 80 wołow, 60 cieląt, 200 baranow, 100 beczek wina, prócz wódki &c.

Rozumieliśmy że los miast *Włoskich* i kraiow do rewolucyi nieszczęśliwie wciągnionych ostatecznie zadecydowany będzie w czasie ogłoszenia *Rptey Cisalpińskiey*, albo przynaymniey *federacyi*, do ktorey wszystkie mniey lub więcey należały. Wszakże na ten raz ieszczesmy się zawiedli w nadzieiach: giniemy teraz w niepewnosci przepaściach. *Romania* i *Ferrara* nie chcą widziainie łą zyć się z *Bononią*: obieraiąc iedność z *Wenetami*; tych Prowincye lądowe do Rptey *Cisalpińskiey* pragną bydź wcielonemi. Naypodobniey wszystko zawisło od ostatecznego traktatu międzу *Francyą i Cesarzem*. Liczemy do 100 tysięcy *Austryakow od Tirolu do Dalmacyi* rozstawionych nad granicami naszemi. W *Breścia* żadney nie ma armaty: woyska iednak *Cesarskie* do niey nie weszły, iak dawniey głoszono.

z Wenecyi 19. Lipca z Gazety Frankfortskiey

Lud *Wenecki* naymnieyszey cząstki mieć nie chciał w uroczystym obchodzie, który tu święciły woyska *Francuzkie* za poległych rycerzow swoich: niekontent iest z rządu nowego tym sprawiedliwiey, iż niektòrzy z municipalnych nie wstydzą się używać śrzodkow za szegodnych tyranniі *Robespierra*. Nędza czuć się daie w mieście niedawno przemożnym i kwitnącym: flottęsmy stracili, handel nasz u adł. Zawczora wbiegł do portu okręt z *Dalmacyi* na którym się znaydowało 900 ludzi należących do garnizonu w *Zara Weneckiego*. Kommendant *Austryak* miał rozkaz od Generała *Ruckavina* prosić Generała *Baraguey d' Hilliers*, ażeby tych ludzi odprowadzić zalecił każdego do

własney oyczyzny zkąd był rodem, co ieśliby odmówiono, miał ich zawieść do *Trieſtu*, i lądem do domow rozeſłać.. Deputacya ſlotna przykazała Kapitanom okrętowym używać dawney flagi *Weneckiey*, póki nowe nie zaydzie rozrządzenie. Nie wiemy dotąd co nas czeka i zgubioną z nami *Wenecką Rptę*. To pewna, że obywatel *Bataglia* naſz w *Montebello* pełnomocnik, ieſt w wielkich względach u Generała *Buonaparte*. Miaſta lądowe ſtatecznie brzydzą ſię nowemi z *Wenecyą* związkami, tak dawnieyſze ſą im pamiętne. *Municipalność Werony* nie chce przyiąc zanieſioney u nas *proteſtacyi* przeciw wkroczeniu woyſk *Auſtryackich* do *Iſtryi* i *Dalmacyi*; oświadczaiąc ſię iż chce do *Rptey Cisalpinſkiey* należeć.

z Udine 16. Lipca z Gazety Frankfortſkiey.

Zawczora *Margrabia de Gallo* ztąd wyiechał do *Wiednia* zmierzaiąc: lecz w *Vipparco* potkawſzy kuryera dziś powrócił do miaſta naſzego. Generałowie *Clarke* i *Meerfeldt* tu ſię znayduią: ſpodziewamy ſię co moment przybycia Generała *Buonaparte*. Na ten czas podobno odpoczniemy: dziś nie mamy żadnego iuż ſposobu na wypłacenie kontribucyi, rekwizycyi, &c. od woyſka *Francuzkiego* nakazanych: Adminiſtracya naſza zaleciła obywatelom, aby srebro ſtołowe miaſtu pożyczyli *na dwa tylko mieſiące*.

z Hamburga 31. Lipca.

Król Jmść Szwedzki zoſtawiwſzy rządy Państwa ſwoiego kilku wybranym oſobom przybył d. 27. z małym dworem do *Wismar incognito*, zkąd nazaiutrz przez *Ratzeburg* dalszą podróż przedſięwziół, i *Elbę* przebył.

Od brzegow Menu 21. Lipca z Gazety Frankfortskiey.

Liſty z *Kiſsingen* pisane donoſzą, że 30 tyſięcy woyſk *Krola Jmci Pruſkiego* z *Magdeburga* ruſzyło 10 tyſięcy iść ma na *Meiningen*, tyleż na *Hildburghausen*, reſzta przez *Cobourg*.

z Ratisbony 24. Lipca z Gazety Frankfortskiey

Na Seymie Rzeſzy Niemieckiey *deliberować* zaczęto względem przyſzłych negocyacyi o pokóy. *Cesarz Jmść* dał poznać, iż nie chce przyimować na ſiebie tego ciężaru Posłowie wielu Elektorów i Xiążąt radzą upraſzać Monarchę, ażeby ſam jak zaczął dokonał zbawienne dzieło. Inni wſzakże zgodzili ſię na wyznaczenie Deputacyi, która z *Francyą* ma traktować. Przechodzi przez miaſto naſze bardzo wiele woyſk *Auſtryackich*: iedne dążą na dawne do *Czech* ſtanowiſka: inne do *Ingolſtadt*, którą *Auſtryaccy* Wodzowie naymocniey opatruią we wſzyſtko, i w pasportach nazywaią już twierdzą graniczną. W *Munich* z naywiękſzym pośpiechem pracuią w arsenałach. Według wiadomości wiarygodnych, główna kwatera *Arcy Xcia Karola* w krotce do *Norimbergi* będzie przenieſioną.

z Breſt 9. Lipca z Gazety Berlinſkiey.

Spieſznie teraz pracuią w porcie naſzym około uzbroienia flotty nayogromnieyſzey. Officyerowie, maytkowie, cieśle, i inni rzemieślnicy zaczynaiąc odbierać ze ſkarbu żołd ſwóy w gotowiźnie, czego tu od nie małego czasu nie widziano, wſkrzeſili obumarłą iuż w sercach ochotę ſłużenia Oyczyźnie; ſą iuż do żeglugi gotowe 3 okręta od 110 armat, 1 od 80, 8 od 74, i 11 rozmaitey wielkości fregat pod kommendą Obywatela *Duchayla*, wſzyſtkie na 3 mieſiące w żywność opatrzone.

z Bambergi 18. Lipca z Gazety Frankfortſkiey.

Odebraliśmy d. 15 liſt z *Norimbergi*, w którym wyrażono: wielkich odmian ſpodziewać ſie należy; gdy to piſzę, iuż podobno *Prusacy* wydarte nam koſzary opuścili. Jakoż tak ſię ſtało; prawdziwey tego poſtępku przyczyny nie wiedzą w ſamey *Norimberdze*, iedni powiadaią, iż ſilne przełożenia nadeſłane od Generała *Auſtryackiego*, który w *Schweinfurt* kommenderuie, to wymogły; inni zaś twierdzą, iż Dwór *Berlinſki* zganił Maiorowi krok zbyt pręki, i z koſzar opanowanych uſtąpić mu kazał.

z Stràsburga 22. Lipca z Gazety Frankfortſkiey.

Generał *Desaix* przyſzedłſzy do zdrowia zupełnego z ran odnieſionych w oſtatniey pod *Kehl* batalii, do *Włoch* wyieżdża. *Moreau* do *Niższego Renu*; *Vandamme* w inne ſtrony. *Duhem* naywyżſzą teraz ma kommendę w naſzych ſtronach.

Miaſteczko *Erſtein* leżące ztąd o mil 4, wczora ſtraſznego doznało nieſzczęścia. Prowadzono do *Colmar* 12 wozow prochem ładowanych, zaiął ſię ogień, iakim przypadkiem niewiadomo: 30 osob zgineło, 60 domow upadło lub zgorzało.

DONIESIENIE

w Kantorze Kuryera Litewſkiego znayduie ſię Akt Demarkacyi granic między Imperyą Roſsyiſką, i Państwami Pruſkiemi, w ięzykach Polſkim i Francuzkim, podpisany r. 1796. w Mieſiącu Czerwcu. Cena złotych 5.